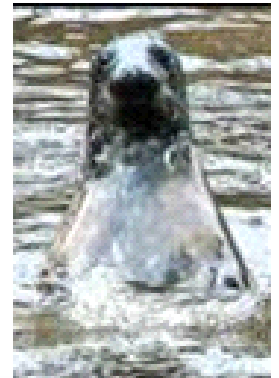

Hållbar utveckling väst

22 maj 2018

GÖTEBORGS UNIVERSITET
FÖRVALTNINGSHÖGSKOLAN

Kerstin Bartholdsson

Kerstin.Bartholdsson@spa.gu.se

Tel 031-786 1588

Förvaltningshögskolan
Göteborgs universitet

Hållbarhetens mänskliga byggstenar – om betydelsen av engagerade tjänstemän i det kommunala miljömålsarbetet

Tre nyanser av grönt – om betydelsen av kommunala miljöchefers personliga engagemang för miljön

Lokal översättning av de nationella miljömålen. – En processutvärdering i åtta svenska kommuner

Målkonflikter – en sund företeelse eller ett olösligt problem

- Vilka problem/utmaningar står vi inför
- Globala överenskommelser
- Utmaningar och internationella åtaganden
- Komplexa problems komplexitet
- Gränsöverskridande problems genomförande
- Från globalt till lokalt
- Framgångsfaktorer
- Målstyrning/målkonflikter

Vilka utmaningar står vi inför globalt?

Problemet är globalt - lösningen kan finnas lokalt

- Klimatförändringar
- Krig och konflikter
- Flyktingströmmar
- Resursfördelning
- Livsmedelsförsörjning
- Hälso- och sjukvård
- Utbildning och sysselsättning

Hur och var kan lösningarna finnas?

- De globala frågorna ska hanteras inom det nationella systemet, påverkar vårt dagliga liv
- Vems ansvarar - FN, EU, olika stater, regioner, kommuner, kommundelar?

Vi är den första generationen som vet att vi kan underminera hela Jorden. Vi är troligtvis den sista generationen som kan göra någonting åt det.

(Johan Rockström 2015)

Vår generation - är den första som kan utrota fattigdomen i världen och den sista som kan stoppa klimatförändringen.

(Ban Ki-moon 2016)

FN:s globala mål för hållbar utveckling

PARIS2015
UN CLIMATE CHANGE CONFERENCE
COP21•CMP11

Hösten 2015 två globala avtal

Agenda 2030 är vår gemensamma plan för världens befolkning, planetens och välbefinnandets framtid. Agendan är resultatet av internationella överläggningar och dess målsättningar ger uttryck för världsbefolkningens önskemål.

De globala målen och Agenda 2030 syftar till att utrota fattigdom och hunger, förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, uppnå jämställdhet samt säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser. De globala målen är integrerade och odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling.

Avskaffa fattigdom, uppnå jämställdhet, bekämpa klimatförändringen, säkerställa god hälsa, likvärdig utbildning samt hållbar ekonomisk tillväxt.

Sveriges kommuner, landsting och regioner har en viktig roll i arbetet för att nå målen. Ta reda på hur du gör skillnad. (SKL)

**Hur kan det då komma
sig att miljö och
hållbarhet allt för ofta
blir bortprioriterat såväl
på myndigheter som i
kommuner?**

Ett komplext problem

Wicked Problems, svårlösta problem eller frågor – konkreta problem som inte kan lösas av en aktör/organisation utan kräver transdisciplinära lösningar och ibland även en bred samverkan mellan olika parter.

Kännetecknas av att:

- Det finns många olika orsakssammanhang: sociala, ekonomiska, ekologiska, tekniska, kulturella, rättsliga
- Det förekommer ofta meningsskiljaktigheter om såväl (a) hur problemet ska beskrivas/definieras som (b) vad som bör göras åt problemet.
- Problemet kan inte lösas en gång för alla och det är svårt att bli överens om vad som ska betraktas som ett lyckat resultat.
- Det är alltid skarpt läge för man kan inte experimentera hur som helst (tidsnöd)
- De är omöjliga att avgränsa och delegera till en aktör eftersom de hänger samman med andra komplexa frågor, kräver systematisk anpassning och samverkan.

Utmaningen

- Få en mängd olika aktörer i olika samhällen att bete sig likadant (FN, EU)
- Organisatorisk kapacitet
- Normativa förutsättningar (anpassning till normen)
- En tolkningsfråga vad det innebär
- Kamp mellan olika värden och intressen
- Global resursfördelning

Internationella avtal

- Svåra att nå
- Inte självklart att de genomförs
- Inte bara positiva effekter
- Politiska och sociala hinder (anpassning till normer)
- Förändring sker i ett sammanhang som ser olika ut
- Stigberoende (path dependency)
- Strukturer institutionaliseras (samhällets spelregler)
- Ekologisk modernisering
- Miljövärden vs vinstintresse

Från globalt till lokalt – flernivåsystem

- FN – globala överenskommelser (ca 193)
- EU – förordningar, direktiv (28)
- Nationell lagstiftning – ex miljömål (8 partier)
(Förordningar, föreskrifter, anvisningar)
- Regionalt arbete (20)
- Lokalt arbete (290)
(Mål, delmål, handlingsplaner)
- Parlamentariska läget i riksdagen och kommunerna

Olika studier om lokalt miljöarbete

- Framgångsexempel
- Engagemang
- Målkonflikter

Framgångsfaktorer

Syfte: att undersöka vad som förklarar framgången i de kommuner som har ett, enligt olika utvärderingar, väl fungerande lokalt miljöarbete.

Urval: kommuner med väl fungerande miljömålsarbete

Frågeställning: vad anser nyckelpersoner inom miljömåls arbetet att framgången beror på?

Viktiga framgångsfaktorer

- Lokal anpassning (lokala mål)
- Politisk viljeyttring (lokal politik)
- Organisatorisk placering (hängrännor)
- **Engagerade personer** (eldsjälar)

Målkonflikter – en sund företeelse eller ett olösligt problem

Miljömålet - begränsad klimatpåverkan

Studiens genomförande

- Att kartlägga och analysera målkonflikter som uppstår när klimatmålet ska genomföras
- Fokus är på den lokala nivån, på de målkonflikter som uppstår när klimatmålet ska förverkligas och på hur aktörerna agerar när de ställs inför konfliktsituationer
- I studien ingår tre kommuner
- Intervjuer med politiker och tjänstepersoner (kommunstyrelse ordföranden, ordföranden/vice ordförande i miljönämnd, avdelningschef, miljöchef, exploateringschef, miljö- strateger, miljösamordnare, energisamordnare och Agenda 21-samordnare)

Frågeställningar

Uppstår det målkonflikter i det lokala miljöarbetet?

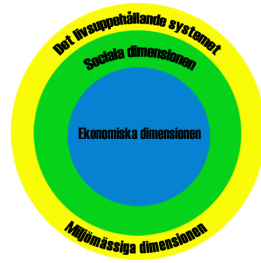
Hur hanteras målkonflikter i det lokal miljöarbetet?

Rubriker

- Finns det målkonflikter i klimatarbetet?
- Går det att förena tillväxt med hållbar utveckling?
- Hur hanteras målkonflikter?

Definition av målkonflikt i den här studien

En samhällssituation där det råder samstämmighet om att flera olika politiska mål ska uppnås men det kan råda oenighet om vilket mål som ska uppnås först och hur måluppfyllelsen ska gå till.

Målkonflikter mellan vad och vilka

- Överstatliga samarbeten lokala önskemål (upphandlingsavtal, fri rörlighet, lokalproducerat)
- Statliga och kommunala åtgärder, motorvägsbygge – minskad trafik (klimat nollvisionen i trafiken)
- De olika dimensionerna i hållbar utveckling, förtätning - grönområden (socialt och ekologiskt)
- Målkonflikter mellan olika miljömål förtätning (klimat, luftkvalitet, buller)
- Mellan politiker och tjänstemän (olika roller, politikerna sviker löften)
- Mellan styrande partier i en koalition (alla är inte miljöengagerade samarbetet blir viktigare än klimatet)

Går det att förena tillväxt med hållbar utveckling?

Tillväxten är gränslös/hållbarheten måste sätta gränser

Dilemma situationer

- All tillväxt medför målkonflikt på något sätt
- Alla kommuner vill växa (utvecklings- och tillväxtkommuner)
- Vägsatsningar ökar bilismen (skynda på utvecklingen av alternativa drivmedel)

Varför bedrivs aktiv politik?' - Bäst i klassen syndromet'

- Partierna tävlar om väljarnas gunst (vilket kan leda till överbudspolitik)
- Partierna tävlar med varandra, oppositionen lägger sig lite högre
- Mellankommunala samarbeten exempelvis klimatkommunerna då kan man lyfta frågan till nationell nivå
- Det är viktigt att föregå med gott exempel, visa på framkomliga vägar som man kan göra i samhällen

Handhavande av målkonflikter

- Att alltid tänka positivt och slipa på argumenten
- Läsa på och stödja sig på kunskap
- Så ett frö, gå runt problemet och komma igen
- Acceptera att kommunen inte äger alla frågor
- Tvingas man acceptera miljöovänliga beslut får man göra bästa möjliga av situationen

Slutsatser – engagemang, positivt tänkande, kreativitet

- Målen är vida och komplexa men komplexiteten kan reduceras så att målen blir konkreta på den lokala nivån.
- Målkonflikter kommer alltid att finnas eftersom konsensus inte går att uppnå men det går att hitta breda lösningar som kan få acceptans hos många.
- Konflikter triggar en positiv spiral en problemlösningsvilja där olika viljor övertrumfar varandra för att alla vill vara 'bäst i klassen'.
- Mera mellankommunalt samarbete kan motverka konkurrens mellan kommuner som kan leda till klimatosmarta etableringar.

- I en demokrati där det är det naturligt att det finns intressesemotsättningar mellan olika grupper och där olika partier konkurrerar om makten, kan en målkonflikt vara ett sundhetstecken.
- Förmodligen kommer det alltid att finnas målkonflikter eftersom koncensus inte går att uppnå, men det går att hitta breda lösningar som kan få acceptans hos många.
- Det går att förändra människors attityder och beteende på ett sätt som gynnar måluppfyllelsen. Men det ska inte bara vara möjligt för medborgarna att bete sig rätt utan det ska också vara enkelt och helst innebära ekonomisk fördel.

Problemen är gränslösa till sin karaktär

- Globala problem kräver globala lösningar
- Internationella avtal
- Den internationella nivån saknar demokratisk legitimitet
- Överenskommelser måste bygga på att:
  - bördorna fördelas rättvist
  - avtalet ska omsättas i praktiken

Avtal i sig löser inte problemen

Målkonflikter och dilemmasituationer

Området är komplext (problem eller möjligheter)

- Inom de olika nationella målen
- Mellan de olika målen
- Mellan olika samhälleliga mål
- Mellan den regionala och den kommunala nivån
- Inom kommunala verksamheter
- Mellan olika kommunala verksamheter (förvaltningar – bolag)
- Inom politiska partier och mellan olika partier